

مجله علوم تربیتی و روانشناسی
دانشگاه سیستان و بلوچستان
سال دوم اسفند ماه ۱۳۸۴

بررسی وضعیت روانشناختی دانشجویان دانشگاه اصفهان با آزمون جدید شخصیتی نئو (NEO-PI)

مریم حیدری *

چکیده

برای بررسی وضعیت روانشناختی دانشجویان پسر و دختر دانشگاه اصفهان، تعداد ۵۵۰ دانشجو (۲۸۱ پسر و ۲۶۹ دختر) در گروه سنی ۱۹ تا ۲۸ سال با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای از دانشکده های مختلف در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ انتخاب شدند. داده ها با استفاده از آزمون پنج عاملی شخصیت (NEO-PI) و اطلاعات شخصی جمع آوری شد و با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری و همبستگی مورد تحلیل قرار گرفت. در ارتباط با وضعیت روانشناختی دانشجویان مشخص شد که ۹/۱ درصد دانشجویان در ویژگی دلپذیر بودن، ۱۲/۵ درصد در ویژگی انعطاف پذیری، ۱۵/۳ درصد در ویژگی با وجدان بودن و ۱۷/۱ درصد در ویژگی برونگرایی و ۱۱/۵ درصد در ویژگی روان نزدی در سطح بالایی قرار دارند. بین ویژگی های شخصیتی و متغیرهای جمعیت شناختی دانشجویان (جنس، سن، محل سکونت و تاهل) رابطه معنی داری بدست نیامد.

واژه های کلیدی : وضعیت روانشناختی، دانشجویان

* عضو هیأت علمی گروه روانشناسی دانشگاه اصفهان

مقدمه □

دانشجویان هر جامعه، نیروهای انسانی و سازندگان فردای کشور هستند. از این رو سلامت روانی این قشر از افراد جامعه از اهمیت خاصی برخوردار است. شرایط دانشجویان به دلایل زیاد، با شرایط جمعیت عادی جامعه متفاوت است. به دلیل اینکه، «ذهن» ابزار دانشجو است و سلامت روانی می تواند بر عملکرد ذهنی او بیفزاید. سلامت روانی در تعریف سازمان جهانی بهداشت به عنوانیکی از معیارهای لازم برای سلامت عمومی در نظر گرفته شده است. از دیدگاه این سازمان، سلامتی عبارت از حالت رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی است و نه تنها فقدان بیماری (کاپلان و سادوک، ۱۳۷۲).

سلامت روانشناختی و وجود تعادل در ابعاد شخصیت، از جمله عواملی هستند که از دیرباز مورد توجه روانشناسان قرار گرفته است به این دلیل که شخصیت، محور اساسی بحث در زمینه هایی مانند یادگیری، انگیزش، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات و هوش می باشد. از طرف دیگر در مطالعه بیماریهای روانی مانند نوروها^۱، اختلالات شخصیت^۲ و رفتارهای ضد اجتماعی^۳، نقش محوری و اساسی دارد. مطالعات متعددی تاکنون در کشورهای مختلف در زمینه وضعیت روانشناختی دانشجویان انجام شده است. پانل^۴ و همکاران (۲۰۰۰) گزارش دادند که تقریباً نیمی از دانشجویان دانشگاه آکسفورد، در طول مدت تحصیل، یک نیمه تحصیلی را به علل ابتلاء به ناراحتی های روانی از دست داده اند. همچنین پژوهش ولف^۵ (۱۹۵۴) نشان داد که ۲۰ درصد دانشجویان دانشگاه های آمریکا، دستخوش ناراحتی های روانی شده اند. بررسی دیگری در دانشگاه ادینبورگ، نشان داده است که ۹ درصد دانشجویان مرد و ۱۴/۶ درصد دانشجویان زن به نوعی ناراحتی روانی مبتلا شده بودند. همچنین گزارش سازمان بهداشت جهانی نشان می دهد که یک تا دو درصد دانشجویان مرد و ۳/۸ تا ۴/۶ درصد دانشجویان زن به نوعی اختلال روانی در طول تحصیل مبتلا می گردند (اردوبادی، ۱۳۵۴).

^۱ - Neurosis

^۲ - Personality disorders

^۳ - Antisocial behavior

^۴ - Panel

^۵ - Wolf

هیلبرن^۱ (۱۹۸۴) در پژوهشی که با هدف بررسی وضعیت روانشناختی دانشجویان و نقش سلامت روانی بر پیشرفت تحصیلی آنان و سازگاری با محیط آموزشی در دانشگاه انجام داده به این نتیجه دست یافته است که دانشجویانی که از سلامت روانی مطلوبتری برخوردار بودند نیاز به پیشرفت، نظم و پایداری بیشتری در خود احساس می کردند و تمایل بیشتری داشتند که به مسئولان دانشگاه و اساتید احترام بگذارند و به همدلی و عواطف دیگران پاسخ مثبت دهند. لینگرن^۲ (۱۹۹۸) و لاورین^۳ (۱۹۶۸) نیز داشتن ویژگی هایی چون نیاز به پیشرفت، نظم و ترتیب، ثبات عاطفی، حس کنجکاوی، نوآوری، استقلال و انعطاف پذیری را در پیشرفت تحصیلی دانشجویان مؤثر می دانند.

پرتو، (۱۳۵۴) در بررسی وضعیت روانشناختی ۲۳۹۸ دانشجوی دانشگاه تهران دریافت که ۱۴٪ دانشجویان مرد و ۸٪ دانشجویان زن از افسردگی شدید رنج می برند.

در پژوهشی که توسط عکاشه (۱۳۷۵) با عنوان بررسی سلامت روانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شده است در ۸/۷ درصد دانشجویان اختلال افسردگی و ۶/۷ درصد اختلال تطابق گزارش شده است.

در پژوهش دیگری که توسط یزدی، بوالهروی و پیروی (۱۳۷۴) در میان دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳، دانشگاه تهران صورت گرفت مشخص شده است که ۳۰ درصد دانشجویان از احساس غمگینی و افسردگی و ۲۶/۸ درصد تحت استرس بوده اند، ۱۰ درصد ناتوان در فائق آمدن بر مشکلات، ۹/۶ درصد عدم اعتماد به نفس و ۴/۴ درصد احساس بی ارزش بودن را در خود بیشتر از معمول گزارش نموده اند.

در پژوهش حاضر با توجه به نتایج پژوهش های پیشین در این مورد، سؤال و فرضیه زیر طرح و مورد بررسی قرار گرفته اند.

سؤال پژوهش: دانشجویان دانشگاه اصفهان از نظر ویژگی های شخصیتی (دلبپذیر بودن،

انعطاف پذیری، با وجدان بودن، برون گرایی و روان نژندی) چگونه اند؟

1 - Heilburn

2 - Leandgearn

3 - Lavin

فرضیه پژوهش: بین ویژگی های شخصیتی دانشجویان با متغیرهای جمعیت شناختی آنان (جنسیت، وضعیت تأهل، محل سکونت و سن) تفاوت وجود دارد.

روش □

روش پژوهش مطالعه ای توصیفی از نوع میدانی است. آزمودنیهای این تحقیق شامل ۵۵۰ دانشجوی دختر و پسر (۲۶۹ دختر، ۲۸۱ پسر) در محدوده سنی ۱۹-۲۸ سال بودند که بر اساس نمونه گیری تصادفی طبقه ای از دانشکده های دانشگاه اصفهان انتخاب شدند. این آزمودنی ها در ترم هفتم و در سال تحصیلی ۸۲-۸۳ در رشته های مختلف مشغول به تحصیل بوده اند. جهت بررسی وضعیت روانشناختی دانشجویان از پرسشنامه پنج عاملی شخصیت (NEO-PI)^۱ استفاده شده است. این آزمون در سال ۱۹۸۵ توسط پائول کوستا و روبرت ار. مک کری^۲ تهیه شده است.

تست NEO-PI، مقیاس های تجربه شده ای برای اندازه گیری صفات N (نوروتیسم)^۳، E (برون گرایی^۴)، O (انعطاف پذیری^۵)، A (دلپذیر بودن^۶) و C (با وجدان بودن^۷) دارد. این تست به منظور عملی کردن مدل پنج عاملی شخصیت ساخته شده و چهار چوبی از صفات اصلی شخصیت ارائه می دهد که در خلال چهار دهه گذشته، بسط و گسترش یافته است (دیگمن و تاکیموتو، ۱۹۸۱).

این پرسشنامه دارای دو فرم کوتاه و بلند است. فرم کوتاه دارای ۶۰ سؤال و فرم بلند ۲۴۰ سؤال را شامل می شود. در پژوهش حاضر از فرم بلند استفاده شده است و ماده ها، پنج گزینه کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم را شامل می شوند.

روایی و پایایی آزمون پنج عاملی شخصیت ابتدا در نمونه کوچکی متشکل از ۳۱ مرد و زن به فاصله ۳ ماه به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۶۶، ۰/۹۲، به دست آمد (کوستا و مک کری،

^۱ - Neo Five factor Inventory

^۲ - McCrae and Costa

^۳ - Neuroticism

^۴ - Extraversion

^۵ - Openness

^۶ - Agreeableness

^۷ - Conscientious ness

۱۹۸۸). سپس فرم ۶۰ سؤالی روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضریب های پایایی ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ به ترتیب برای عوامل C,A,O,E,N به دست داده است. دریک مطالعه طولی ۶ ساله بر روی مقیاس های پنج گانه نیز ضریب های پایایی ۰/۶۸، ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بدست آمد (کوستا و مک کری، ۱۹۸۵). در یک مطالعه طولی ۷ ساله از ارزیابی های همسالان که در آن کل تست به کار رفته بود ضریب های پایایی ۰/۸۱ تا ۰/۶۳، برای عوامل پنج گانه در مردان و زنان به دست داده است (مک کری و کوستا، ۱۹۹۲). ضریب های پایایی آزمون پنج عاملی شخصیت در نمونه ایرانی، دانشجویان دانشگاه شیراز و تبریز برای عوامل پنج گانه به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمده است (گروسی فرشی و همکاران، ۱۳۸۰). آلفای کرونباخ برای نمونه دانشجویان دانشگاه اصفهان در پژوهش حاضر نیز ۰/۸۹، ۰/۸۳، ۰/۸۰، ۰/۷۸، ۰/۸۸ به ترتیب برای عوامل C,A,O,E,N به دست آمده است.

اطلاعات مربوط به مشخصات فردی دانشجویان از طریق پرسشنامه دموگرافیک گردآوری شده است: با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس به بررسی وضعیت روان شناختی دانشجویان پرداخته شده است. داده های به دست آمده در این پژوهش با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری و همبستگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

□ نتایج

سوال پژوهش: دانشجویان دانشگاه اصفهان از نظر ویژگی های شخصیتی چگونه اند؟

به منظور بررسی ویژگی های شخصیتی دانشجویان دختر و پسر در ملاک های دلپذیر بودن، انعطاف پذیری، باوجدان بودن، برونگرایی و روان نژندی، رتبه های درصدی و نمرات استاندارد ملاک های فوق محاسبه شد. نتایج در جداول ۱ و ۲ ارائه شده است.

جدول ۱: رتبه های درصدی نمرات ۵ ویژگی شخصیتی دانشجویان
رتبه درصدی

۱۰۰					
۹۰	۷۵	۷۸	۷۵	۶۳	۷۸
۸۰	۶۹	۷۵	۷۲	۵۷	۷۲
۷۰	۶۶	۷۲	۶۹	۵۷	۶۶
۶۰	۶۰	۶۹	۶۶	۵۱	۶۳
۵۰	۵۷	۶۳	۶۳	۵۱	۵۷
۴۰	۵۱	۶۰	۶۰	۴۸	۵۴
۳۰	۴۸	۵۷	۵۷	۴۵	۴۸
۲۰	۴۲	۵۱	۵۴	۳۹	۳۹
۱۰	۳۹	۴۵	۴۸	۳۶	۳۳
.					
	N	E	O	A	C

جدول ۲: توزیع رتبه های درصدی و نمرات پنج ویژگی شخصیتی دانشجویان

با وجدان بودن			انعطاف پذیری			دلپذیر بودن		
رتبه درصدی	نمره T	نمره	رتبه درصدی	نمره T	نمره	رتبه درصدی	نمره T	نمره
۰.۴	۶۸.۰	۳.۰۰						
۰.۵	۱۷.۶۳	۱۸.۰۰	۰.۲	۹.۰۰	۱۳.۵۷	۰.۲	۹.۹۷	۱۵.۰۰
۰.۹	۱۹.۸۰	۲۱.۰۰	۰.۹	۱۸.۰۰	۲۱.۶۶	۰.۵	۱۲.۵۴	۱۸.۰۰
۱.۶	۲۱.۹۷	۲۴.۰۰	۱.۱	۲۱.۰۰	۲۴.۳۵	۰.۷	۱۵.۱۱	۲۱.۰۰
۲.۰	۲۴.۱۴	۲۷.۰۰	۲.۲	۲۴.۰۰	۲۷.۰۵	۱.۵	۲۲.۸۲	۳۰.۰۰
۲.۴	۲۶.۳۰	۳۰.۰۰	۴.۲	۲۷.۰۰	۲۹.۷۴	۲.۲	۲۵.۳۹	۳۳.۰۰
۲.۵	۲۸.۴۷	۳۳.۰۰	۵.۸	۳۰.۰۰	۳۲.۴۴	۳.۳	۲۷.۹۶	۳۶.۰۰
۳.۸	۳۰.۶۴	۳۶.۰۰	۸.۷	۳۳.۰۰	۳۵.۱۳	۴.۹	۳۰.۵۳	۳۹.۰۰
۶.۵	۳۲.۸۱	۳۹.۰۰	۱۳.۶	۳۶.۰۰	۳۷.۸۳	۷.۱	۳۳.۱۰	۴۲.۰۰
۸.۹	۳۴.۹۷	۴۲.۰۰	۲۰.۲	۳۹.۰۰	۴۰.۵۳	۹.۵	۳۵.۶۷	۴۵.۰۰
۱۱.۱	۳۷.۱۴	۴۵.۰۰	۲۶.۵	۴۲.۰۰	۴۳.۲۲	۱۳.۸	۳۸.۲۴	۴۸.۰۰
۱۵.۸	۳۹.۳۱	۴۸.۰۰	۳۵.۵	۴۵.۰۰	۴۵.۹۲	۱۹.۱	۴۰.۸۲	۵۱.۰۰
۲۲.۰	۴۱.۴۸	۵۱.۰۰	۴۷.۸	۴۸.۰۰	۴۸.۶۱	۲۷.۳	۴۳.۳۹	۵۴.۰۰
۲۸.۰	۴۳.۶۴	۵۴.۰۰	۶۰.۹	۵۱.۰۰	۵۱.۳۱	۳۴.۴	۴۵.۹۶	۵۷.۰۰
۳۵.۳	۴۵.۸۱	۵۷.۰۰	۶۹.۶	۵۴.۰۰	۵۴.۰۰	۴۴.۲	۴۸.۵۳	۶۰.۰۰
۴۲.۲	۹۸.۰	۶۰.۰۰	۸۱.۳	۵۷.۰۰	۵۶.۷۰	۵۶.۵	۵۱.۱۰	۶۳.۰۰
۵۰.۵	۵۰.۱۵	۶۳.۰۰	۸۷.۵	۶۰.۰۰	۵۹.۴۰	۶۹.۵	۵۳.۶۷	۶۶.۰۰
۵۹.۱	۵۲.۳۱	۶۶.۰۰	۹۳.۱	۶۳.۰۰	۶۲.۰۹	۷۸.۲	۵۶.۲۴	۶۹.۰۰
۶۸.۰	۵۴.۴۸	۶۹.۰۰	۹۵.۵	۶۶.۰۰	۶۴.۷۹	۸۴.۲	۵۸.۸۱	۷۲.۰۰
۷۵.۶	۵۶.۶۵	۷۲.۰۰	۹۶.۹	۶۹.۰۰	۶۷.۴۸	۹۰.۹	۶۱.۳۸	۷۵.۰۰
۸۴.۷	۵۸.۸۲	۷۵.۰۰	۹۸.۷	۷۲.۰۰	۷۰.۱۸	۹۵.۶	۶۳.۹۵	۷۸.۰۰
۹۱.۳	۶۰.۹۸	۷۸.۰۰	۹۹.۱	۷۵.۰۰	۷۲.۸۷	۹۸.۰	۶۶.۵۲	۸۱.۰۰
۹۵.۶	۶۳.۱۵	۸۱.۰۰	۹۹.۶	۷۸.۰۰	۷۵.۵۷	۹۹.۸	۶۹.۰۹	۸۴.۰۰
۹۷.۶	۶۵.۳۲	۸۴.۰۰	۱۰۰.۰	۸۷.۰۰	۸۳.۶۶	۱۰۰.۰	۷۱.۶۷	۸۷.۰۰
۹۹.۱	۶۷.۴۹	۸۷.۰۰						
۹۹.۸	۶۹.۶۵	۹۰.۰۰						
۱۰۰	۷۳.۹۹	۹۶.۰۰						

ادامه جدول ۲: توزیع رتبه های درصدی و نمرات پنج ویژگی شخصیتی دانشجویان

روان نژندی			پرونگرای		
نمره	نمره T	رتبه درصدی	نمره	نمره T	رتبه درصدی
.۰۰	۱۸.۷۸	.۴			
۶.۰۰	۲۲.۱۲	.۵	۶.۰۰	۱۵.۰۹	.۲
۹.۰۰	۲۳.۷۹	.۷	۱۸.۰۰	۲۳.۴۸	۱.۳
۱۲.۰۰	۲۵.۴۶	۱.۳	۲۱.۰۰	۲۵.۵۷	۱.۵
۱۵.۰۰	۲۷.۱۳	۲.۴	۲۴.۰۰	۲۷.۶۷	۱.۶
۱۸.۰۰	۲۸.۸۰	۳.۵	۲۷.۰۰	۲۹.۷۷	۳.۳
۲۱.۰۰	۳۰.۴۷	۴.۲	۳۰.۰۰	۳۱.۸۶	۴.۵
۲۴.۰۰	۳۲.۱۴	۶.۰	۳۳.۰۰	۳۳.۹۶	۵.۸
۲۷.۰۰	۳۳.۸۱	۸.۰	۳۶.۰۰	۳۶.۰۵	۹.۳
۳۰.۰۰	۳۵.۴۸	۹.۶	۳۹.۰۰	۳۸.۱۵	۱۴.۴
۳۳.۰۰	۳۷.۱۵	۱۲.۹	۴۲.۰۰	۴۰.۲۵	۲۰.۴
۳۶.۰۰	۳۸.۸۲	۱۶.۴	۴۵.۰۰	۴۲.۳۴	۲۶.۴
۳۹.۰۰	۴۰.۴۸	۲۰.۷	۴۸.۰۰	۴۴.۴۴	۳۴.۴
۴۲.۰۰	۴۲.۱۵	۲۴.۷	۵۱.۰۰	۴۶.۵۴	۴۱.۸
۴۵.۰۰	۴۳.۸۲	۲۹.۳	۵۴.۰۰	۴۸.۶۳	۴۷.۸
۴۸.۰۰	۴۵.۴۹	۳۳.۱	۵۷.۰۰	۵۰.۷۳	۵۴.۹
۵۱.۰۰	۴۷.۱۶	۳۹.۳	۶۰.۰۰	۵۲.۸۲	۶۱.۶
۵۴.۰۰	۴۸.۸۳	۴۴.۲	۶۳.۰۰	۵۴.۹۲	۶۹.۸
۵۷.۰۰	۵۰.۵۰	۵۰.۲	۶۶.۰۰	۵۷.۰۲	۷۶.۲
۶۰.۰۰	۵۲.۱۷	۵۶.۹	۶۹.۰۰	۵۹.۱۱	۸۲.۹
۶۳.۰۰	۵۳.۸۴	۶۴.۷	۷۲.۰۰	۶۱.۲۱	۸۹.۵
۶۶.۰۰	۵۵.۵۱	۷۰.۴	۷۵.۰۰	۶۳.۳۰	۹۳.۵
۶۹.۰۰	۵۷.۱۸	۷۶.۷	۷۸.۰۰	۶۵.۴۰	۹۶.۵
۷۲.۰۰	۵۸.۸۵	۸۳.۳	۸۱.۰۰	۶۷.۵۰	۹۸.۲
۷۵.۰۰	۶۰.۵۲	۸۸.۵	۸۴.۰۰	۶۹.۵۹	۹۹.۱
۷۸.۰۰	۶۲.۱۹	۹۱.۳	۸۷.۰۰	۷۱.۶۹	۹۹.۵
۸۱.۰۰	۶۳.۸۶	۹۵.۱	۹۰.۰۰	۷۳.۷۹	۱۰۰
۸۴.۰۰	۶۵.۵۳	۹۶.۷			
۸۷.۰۰	۶۷.۱۹	۹۹.۱			
۹۰.۰۰	۶۸.۸۶	۹۹.۸			
۹۶.۰۰	۷۲.۲۰	۱۰۰.۰			

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می شود در عامل دلپذیر بودن افرادی که نمره ۷۲ کسب نموده اند جزء افرادی محسوب می شوند که دلپذیری بالایی دارند لذا این نمره به عنوان نقطه برش برای دلپذیر بودن در سطح بالا تبیین می گردد. در عامل انعطاف پذیری افرادی که نمره ۵۷ به بالا کسب کرده اند در زمره کسانی محسوب می شوند که انعطاف پذیری بالایی دارند. لذا این نمره نیز بعنوان نقطه برش انعطاف پذیری تبیین می گردد. در عامل با وجدان بودن افرادی که نمره ۷۵ به بالا کسب کرده اند در زمره کسانی محسوب می شوند که در این ویژگی بالا هستند. این نمره نیز به عنوان نقطه برش برای با وجدان بودن تبیین می گردد. همچنین افرادی که نمره ۶۹ با توجه به رتبه درصدی ۸۰ در ویژگی برونگرایی دریافت کرده اند در این ویژگی در سطح بالا می باشند و در عامل روان نژندی افرادی که نمره ۷۲ به بالا کسب نموده اند در زمره کسانی محسوب می شوند که در این ویژگی در سطح بالایی قرار دارند.

فرضیه پژوهش: بین ویژگی های شخصیتی و متغیرهای جمعیت شناختی دانشجویان پسر و دختر (جنسیت، وضعیت تاهل، محل سکونت و سن) تفاوت وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه بعد از تعیین میانگین و انحراف معیار نمرات ویژگی های شخصیتی دانشجویان، از تحلیل واریانس چند متغیره مانوا استفاده شده است. نتایج در جدول ۳ ارائه گردیده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

جدول (۳): آزمون تحلیل واریانس چند متغیره مانوا در رابطه با ویژگی های شخصیتی و متغیرهای جمعیت شناختی دانشجویان.

متغیر	سلامت روانی	ضریب F	سطح معناداری (Sig)	میزان تفاوت (ETA)	توان آماری (POWER)
جنس	برونگرایی	۳/۳۵	/۰۶۸	/۰۰۶	/۴۴۸
	با وجدان بودن	/۰۰۱	/۹۸۲	/۰۰۰	/۰۵۰
	دلپذیر بودن	/۹۰۴	/۳۴۲	/۰۰۲	/۱۵۸
	انعطاف پذیری	۱/۳۶	/۲۴۴	/۰۰۳	/۲۱۴
	روان نژندی	/۳۳۸	/۵۶۱	/۰۰۱	/۰۸۹
محل سکونت	برونگرایی	۱/۹۷	/۱۶۱	/۰۰۴	/۲۸۹
	با وجدان بودن	۲/۲۳	/۱۳۵	/۰۰۴	/۳۲۰
	دلپذیر بودن	/۰۳۲	/۸۵۹	/۰۰۰	/۰۵۴
	انعطاف پذیری	۱/۳۸	/۲۳۹	/۰۰۳	/۲۱۷
	روان نژندی	۲/۶۸	/۱۰۲	/۰۰۵	/۳۷۳
تاهل	برونگرایی	/۳۱۱	/۵۷۷	/۰۰۱	/۰۸۶
	با وجدان بودن	۱/۵۲	/۱۹۰	/۰۰۳	/۲۵۸
	دلپذیر بودن	۱/۴۴	/۲۳۰	/۰۰۳	/۲۲۴
	انعطاف پذیری	/۰۱۷	/۸۹۷	/۰۰۰	/۰۵۲
	روان نژندی	۱/۹۳	/۱۶۵	/۰۰۴	/۲۸۴
سن	برونگرایی	۳/۸۶	/۰۲۲	/۰۱۴	/۶۹۹
	با وجدان بودن	/۲۹۵	/۷۴۵	/۰۰۱	/۰۹۷
	دلپذیر بودن	۱/۱۰	/۳۳۱	/۰۰۴	/۲۴۵
	انعطاف پذیری	۱/۱۶	/۱۴۱	/۰۰۷	/۴۰۷
	روان نژندی	۱/۶۷	/۱۸۸	/۰۰۶	/۳۵۴

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می شود بین ویژگی های شخصیتی دانشجویان دختر و پسر با متغیرهای جمعیت شناختی آنان (جنس، محل سکونت، تاهل و سن) تفاوت معناداری وجود ندارد.

□ بحث و نتیجه گیری

یافته های سؤال پژوهش نشان داد که ۹/۱ درصد دانشجویان در ویژگی دلپذیر بودن در سطح بالایی قرار دارند. دلپذیر بودن، بعدی از تمایلات بین فردی است. یک فرد دلپذیر، اساساً نوع دوست است، او نسبت به دیگران همدردی کرده و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز متقابلاً کمک کنند. در مقابل، فرد غیر دلپذیر، ستیزه جو، خودمدار و شکاک نسبت به دیگران بوده و رقابت جوست تا همکاری کننده (مک کری و کوستا، ۱۹۹۲).

همچنین مشخص شد که ۱۲/۵ درصد دانشجویان در ویژگی انعطاف پذیری در سطح بالایی قرار دارند. انعطاف پذیریا باز بودن عبارتست از تصور فعال، احساس زیبا پسندی، توجه به احساسات درونی، تنوع طلبی، کنجکاوی ذهنی و استقلال در قضاوت (مک کری و کوستا، ۱۹۹۲). سایر مدل های پنج عاملی اغلب این بعد را عقل نامیده اند و معتقدند که نمرات انعطاف پذیری با نمرات هوش همبسته است.

انعطاف پذیری مخصوصاً با جنبه های مختلف هوش چون تفکر واگرا که عاملی در خلاقیت می باشد مربوط است (کوستا و مک کری، ۱۹۸۵). افرادی که نمره پایینی در انعطاف پذیری می گیرند متمایلند که رفتاری متعارف داشته و دیدگاه خود را حفظ نمایند. این افراد تازه های آشناتر را ترجیح می دهند و پاسخ های عاطفی آنان بسیار محدود است. در ارتباط با ویژگی با وجدان بودن، مشخص شد که ۱۵/۳ درصد دانشجویان در این ویژگی در سطح بالایی قرار دارند. تعدادی از تئوری های شخصیت به خصوص تئوری روان پویایی به کنترل تکانه ها توجه دارند. در طول دوره رشد، اغلب افرادیاد می گیرند که چگونه با آرزوهایشان کنار بیایند و ناتوانی در جلوگیری از تکانه ها و وسوسه ها کلاً نشانه ای از بالا بودن سطح وجدان در میان بزرگسالان است. کنترل خود، همچنین می تواند به مفهوم قدرت طرح ریزی خیلی فعال و سازماندهی و انجام وظایف محوله به نحو مطلوب نیز باشد. تفاوت های فردی در این موارد اساس با وجدان بودن است. نمره بالا در این ویژگی با موفقیت شغلی و تحصیلی همراه است. نمره پایین در این ویژگی ممکن است موجب شود که فرد از باریک بینی لازم، دقت زیاد و احتیاط کار بودن اجتناب کند. افراد با نمره بالا در ویژگی با وجدان بودن، بسیار دقیق، خوش قول و مطمئن هستند اما افراد با نمرات پایین، لزوماً فاقد اصول اخلاقی نیستند اما در به کارگیری اصول اخلاقی زیاد دقیق نمی باشند.

همچنین مشخص شد که ۱۷/۱ درصد دانشجویان در ویژگی برونگرایی در سطح بالایی قرار دارند. برونگراها، جامعه گرا بوده اما توانایی برقراری روابط اجتماعی فقطیکی از صفاتی است که حیطه برونگرایی دارای آن است. علاوه بر آن، دوست داشتن مردم، ترجیح گروه های بزرگ و گردهم آیی ها، با جرأت بودن، فعال بودن و پرحرف بودن نیز از صفات برون گراهاست. آنها برانگیختگی جنسی و نیز تحریک را دوست دارند و متمایلند که بشاش باشند. همچنین سرخوش، با انرژی و خوش بین نیز هستند. مقیاس های حیطه برون گرایی بطور قوی با علاقه به ریسک های بزرگ در مشاغل همبسته است (مک کری، کوستا و هالند، ۱۹۹۳). نمرات بالا در این حیطه نشانه برونگرایی است و برعکس هر چقدر نمرات فرد پایین تر باشد بیشتر دارای صفات درون گرایی می باشد. در ارتباط با ویژگی روان نژندی نیز مشخص شد که ۱۱/۵ درصد دانشجویان در این ویژگی در سطح بالایی قرار دارند. مؤثرترین قلمرو مقیاس های شخصیت، تقابل سازگاریا ثبات عاطفی یا ناسازگاری یا روان نژند گرایی می باشد. متخصصین بالینی انواع گوناگونی از ناراحتی های عاطفی چون ترس اجتماعی، افسردگی و خصومت را در افراد تشخیص می دهند، اما مطالعات بیشمار نشان می دهد افرادی که مستعد یکی از این وضعیت عاطفی هستند احتمالاً وضعیت های دیگر را نیز تجربه می کنند (مک کری و کوستا، ۱۹۹۲).

تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت مجموعه حیطه روان نژندی را تشکیل می دهد. هرچند روان نژندی چیزی بیشتر از آمادگی برای ناراحتی های روانشناختی دارد. نمره بالا در این حیطه نشانه احتمال بالا برای ابتلا به برخی از انواع مشکلات روانپزشکی می باشد و افرادی که نمرات آنها در این ویژگی پایین است دارای ثبات عاطفی بوده و معمولاً آرام، معقول و راحت هستند (گروسی، ۱۳۸۰).

نکته قابل بحث در ارتباط با ویژگی های شخصیتی دانشجویان این است که گرچه ویژگی روان نژندی در دانشجویان در سطح نسبتاً پایین قرار دارد. (۱۱/۵ درصد) اما میزان پایین سایر ویژگی های شخصیتی چون دلپذیر بودن، انعطاف پذیری، باوجدان بودن، برونگرایی نشان می دهد که دانشجویان در کسب ویژگی های مثبتی چون نوع دوستی، اشتیاق کمک به دیگران، تصور فعال، احساس زیبا پسندی، کنجکاوی ذهنی و استقلال در قضاوت، کنترل خود به

سازماندهی و انجام وظایف محوله، توانایی برقراری روابط اجتماعی و با جرأت و فعال بودن دچار مشکل هستند و این امر نشان دهنده دریافت ناکامی از ارزشهاست. (هرگنهان^۱ و السون^۲، ۱۹۹۷ به نقل از سیف، ۱۳۷۴)، معتقدند که یادگیری های امروز از لحاظ دامنه عمل محدود تر است و به عوض این که بکوشد تا همه جنبه های یادگیری را تبیین نماید به بعضی جنبه های فرایند یادگیری بسنده می کند.

در آموزش لازم است مفهوم سازی، خطر کردن و حل مسئله به صورت موضوع های قابل توجه و مشهور درآیند. هدف اصلی آموزش باید ایجاد توانایی انتقادی، طبقه بندی، نظم دهی، انتخاب گروهی، ارزشیابی و ایجاد ارتباط میان اندیشه ها و آرمانهای متباین در یادگیرنده باشد. یادگیرنده بتواند چگونگی یاد گرفتن، چگونه ارزشیابی کردن اندیشه ها و داده ها و چگونه به هم ربط دادن اطلاعات کسب شده را با ارزش های خود و ارزش های دیگری که در جامعه وسیع تر وجود دارند یاد بگیرد (همان منبع).

نتیجه فرضیه پژوهش نشان داد که بین ویژگی های شخصیتی دانشجویان دختر و پسر تفاوت وجود ندارد. نتیجه فوق با نتایج پژوهش کافی بوالهروی و پیروی (۱۳۷۴) همخوانی دارد. نکته قابل بحث در رابطه با نتیجه فوق این است که رشد روز افزون صنعت و ماشینی شدن زندگی، تفاوت های زنان و مردان را در بسیاری از ویژگی ها از جمله ویژگی های شخصیتی به حداقل رسانده است. در گذشته مردان به دلیل مواجه شدن با فشارهای خارج از محیط خانه و در محیط اجتماعی با زنان که در محیط امن خانه به سر می برند تفاوت های آشکاری داشتند اما در حال حاضر، شاغل شدن زنان و فعالیت آنان در بیرون از خانه و توجه به این نکته که در جامعه امروزی، هر انسانی جدای از جنسیت خود باید کسب استقلال کند و جهت اداره زندگی خود به تحصیل و فعالیت اجتماعی بپردازد، تفاوت های شخصیتی مردان و زنان به حد اقل رسیده است.

نکته قابل توجه این است که پیشرفت رسانه ها و افزایش ارتباطات باعث شده است که عواملی چون محل سکونت و یا به عبارتی بومی و غیر بومی بودن دانشجویان نتواند به عنوان عاملی مهم در این رابطه به حساب آید.

¹ - Hergenhan

² - Olson

از دیگر یافته های پژوهش حاضر عدم وجود رابطه معنادار بین ویژگی های شخصیتی دختران و پسران دانشجوی با وضعیت تأهل آنان است. ازدواج و تأهل، امر پیچیده ای است که مجموعه ای از نیروهای فرد را به کار می گیرد و یک انسان متأهل باید بتواند بین مسئولیت های متفاوت خود هماهنگی ایجاد نماید. اما در زمینه تأهل دانشجویی معمولاً خانواده دانشجویان متأهل عهده دار بخش عمده ای از مسئولیتهای زندگی مشترک فرزندان خود می باشند و این حمایت، عامل مهمی جهت سازگاری با شرایط محیطی محسوب می شود. از طرف دیگر، علاوه بر حمایت های مطرح شده، تأهل دانشجویی به دلیل مشخص کردن آینده زندگی آنان آرامشی را به دنبال خواهد داشت که دانشجویان مجرد فاقد آن می باشند.

چون دلپذیر بودن، انعطاف پذیری، با وجدان بودن، برونگرایی و روان نژندی از جمله ویژگی هایی هستند که قبل از تولد و سپس در دوران کودکی در محیط خانواده ایجاد شده و شکل می گیرد. و سپس در محیط آموزشی گسترش مییابد. لذا با آموزش به والدین و توجه به ایجاد برنامه های پرورشی که بتواند علاوه بر آموزش مطالب علمی به پرورش ویژگی های شخصیتی فراگیران نیز بپردازد، پیشنهاد می گردد.

منابع

۱. اردوبادی، ا. (۱۳۵۴). شخصیت و سلامت روانی. تهران: بدر.
۲. باقری یزدی، ع، بوالهروی، ج، پیروی، د. (۱۳۷۴). بررسی وضعیت سلامت روانی دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۷۴-۷۳ دانشگاه تهران، فصلنامه اندیشه و رفتار، سال اول. شماره ۴، ص ۳۵.
۳. پرتو، ع. (۱۳۵۴). بررسی وضعیت سلامت روانی، دانشجویان ورودی سال ۱۳۵۴ دانشگاه تهران، فصلنامه اندیشه و رفتار، سال سوم، شماره ۵، ص ۳۹.
۴. عکاشه، گ. (۱۳۷۵). بررسی سلامت روانی دانشجویان دانشگاه کاشان، مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی، سال ششم، شماره ۴، ص ۴۲.
۵. کافی، ع. بوالهروی، ج. پیروی، د. (۱۳۷۷). بررسی رابطه وضعیت تحصیلی و سلامت روانی دانشجویان، مجله روان پزشکی و روانشناسی بالینی، سال سوم، شماره ۴، ص ۵۹.

۶. کاپلان، هـ، سادوک، ب. (۱۳۷۲). خلاصه روانپزشکی، ترجمه نصرت الله پورافکاری، تبریز: ذوقی.
۷. گروسی فرشی، م. ت. (۱۳۸۰). رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت. تبریز: جامعه.
۸. هرگنهان، ب. السون، م. (۱۹۹۷). نظریه های یادگیری، ترجمه علی اکبرسیف، ۱۳۷۴، تهران: دانا.

9. Costa, P.T, Jr.and McCrae R.R. (1985). Hypochondrias is Neuroticism and aging. When are somatic complaints unfounded? *American.Psychologist*. 1,19-28.
10. Digman, J. M. and Takemoto-chock, N. K. (1981). Factors in the natural language of personality: re- analysis, comparison, and interpretation of six major studies. *Multivariate Behavioral Research*. 16,149-170.
11. Hilburn. M. (1984). Are University Students More Impressed than Non University Student? *Psychological Report*. 72(3): 991-4.
12. Lavin, R. (1968). Search for the Relationship between Interrupted University Attendance of first year Students and some psychological factors. *Archeves of General psychiatry Bely*. 83(6), 609-617.
13. Leandgearn , M.(1998). A Study of Gifted at Risk and dropout Students: Risk Factor Comparisons with Gifted Achievers. *Demographic Achievement Inventory*, A48/12, 309.
14. McCrae.R.R.costa,P.T.Jr. and Haland. (1993).folk concepts, natural language and psychological constructs: the California psychological Inventory and the Five- Factor Model. *Journal of personality*. 61.1,(241-246).
15. McCrae.R.R. and Costa. T. (1992). Discriminate validity of NEOPI- R facet scales. *Educational and psychological Measurement*. 52.3,(352-361)
16. Panl, D. Carver, S.C, price, A.A . And alderman, pc (2000). Coping, Mood and Aspects of personality. *Journal of Personality Assessment*, 47,63-86.
17. Wolf, C.A. (1994). An Investigation of the Relationship between Hardiness and Coping Strategies among Medical-Surgical Nurses. *Master Abstract International*, 32(05), 1378-1449.

